

HET MILITAIR HOSPITAAL*

De oorsprong van het Gentse militair hospitaal is te situeren in Deinze. Tot aan het Calvinistisch bewind bevond zich daar het klooster van Sinte Margarete te Bethlehem, bewoond door zusters Augustinessen. De naam was overgenomen van het oude begijnhof uit die stad, dat in het begin van 1405 werd ontbonden. Enkele rijke Gentse poorters kochten in 1427 de gronden “dewelcke woeste ende ledich ghelegghen heeft onder de oologhden van Vlaendere”. (1) Ze bouwden er een kapel en verschillende huizen om er de Augustinessencongregatie in onder te brengen. (2)

Uit dank voor de goede zorgen die de nonnen hem in zijn oude dagen hadden verstrekt, schonk een priester, Jan de Scuweleere hen zijn huis aan de Recollettenlei. (3) De woning deed dienst als “refuge” en opslagplaats van garen en lijnwaad, door de religieuzen in Deinze gemaakt en op de markt in Gent verkocht.

De nonnen weigerden de taks aan de “pachters van de queilloete” (4) te betalen, waarover deze laatsten zich bij het stadsbestuur gingen beklagen. (5) De schepenen, die in 1427 het klooster onder bescherming van de stad hadden genomen, verklaarden “den voorseiden zusteren ontslagghen van der anspraeke van den pachters van der queilloeten van den pontghelde”. In 1468 verkreeg het klooster te Deinze de officiële bescherming van Karel de Stoute. Ze hadden nu het recht het hertogelijk wapen op al hun bezittingen aan te brengen.

Op 9 september 1477 kocht een zekere Gillis Baers, van Symoen uten Hove, voor “Viertich ponden grooten van den coope van eenen huus ende stede, huus ende erve zijnde, staende 't Eckerghem by der keercke”, maar liet er zusters van het klooster van Sente Margerieten in wonen. Acht jaar later kwam het uit waarom Gillis zo genereus was geweest; “23 augustus 1485, Ic Gillis Baers... dat ic cochte, waer de zusteren t'Eckerghem in wonen... ende inghelycxs twee ghemeten meersch t'Eckergem over de Leye, gheheeten 't Cleen Hammekin, kenne dat ic al ghecocht hebbe met 's cloosters pennynghen van Sente Margrietten te Bethleëm in Deynse ende gha af ter stond al 't recht”.

Het ging de nonnen voor de wind want in 1503 werd Ser. Andries Tavernier als stroman gebruikt voor het kopen van een tweede huis; “verkocht hebbende Ser Andries Tavernier een huus metten lochtinghe ghelegghen t'Heckerghem aen de Plaetse Joos de Groote daer neffens ghehuust aen deen zy de zusteren van Deynse an d'andere...”. (6)

De woningen werden permanent bewoond want in 1510 de 26sten in de hooimaand staat “Jan de Grutere, ridder heere van Exaerde, van Vaerne-wyck, etc, op bede van zyn heere broeder Lievin Bauwins, pryor van den

* Het eerste artikel in deze reeks verscheen in “Ghendtsche Tydinghen” 1985, nr. 4.

cloostere van den Predicheeren binnen Ghend”, de familiezitplaatsen in de kerk van Ekkerghem voor eeuwig af aan de religieuzen van het klooster van Sinte Margrieten.

In 1520 kocht het moederklooster in Deinze, van het begijnhof van Sente Lysbette (te Gent sic) een “partceel lande liggende te Eckerghem achter de huusingen toebehoorende de voornoemden clooster te Deynse”. (Afb. 1).

Gevolg gevend aan klachten over het losbandig leven van de kloosterlingen stuurde de landvoogdes, Margareta van Oostenrijk een onderzoekscommissie naar Deinze. De prior van het klooster van Galilea, deze van de Predikheren, vergezeld van een pater Jeronimiet, voerden de inspectie uit en gaven volgend verslag; “ende hebben daer ghevonden een scoen, eerlyck ende vote vergaderinghe van diverschen religieusen mannen ende vrouwen persoenen, onsliden in den heere zeer wel behaghende”.

Door dit rapport leren we de bezetting van het klooster kennen; 44 nonnen, 102 zusters, 2 novicen, 1 prior, 3 priesters, 2 lekebroeders en 12 knechten. We weten ook dat er in Gent vier zusters verbleven.

Zoals alle kloosters had ook dit van Deinze zwaar te lijden onder de beeldenstorm (1566). De aanvoerder van de plundersbende werd gesnapt en op 11 december 1567 op de Koornmarkt aan de galg gebracht. (7)

De jaren die volgden brachten niets dan misere en moeilijkheden met de Spaanse bezettingstroepen en andere rovers. De opstand van 1578 zorgde voor de genadeslag. De laatste overgebleven nonnen werden van hun nog luttele bezittingen beroofd en uit het klooster weggejaagd. De gebouwen, die reeds zwaar beschadigd waren, werden onder het Calvinistisch bewind volledig verwoest.

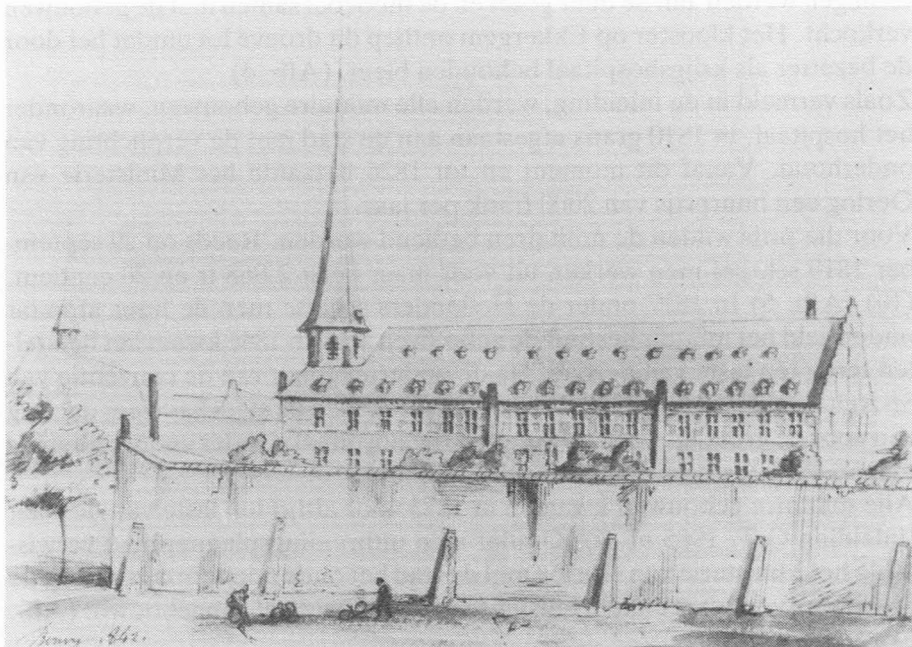
Na de terugkomst der Spanjaarden (1584), vestigden zich vele religieuze orden in Gent. (8) Ook de zusters van Deinze, die geen heil meer zagen in de ruïnes van hun oude woonst, kwamen zich in hun refuge op Ekkerghem vestigen.

Door hard werken maar vooral door schenkingen was het hen mogelijk reeds in 1611 een Gotisch kerkje te laten bouwen. (Afb. 2) Op 6 september 1642 was er hoog bezoek aan de nonnengemeenschap; “alsoo Schepenen begroet waeren vanweghe de priorinne van het clooster van Deynse binnen deser stede tot het legghen van den eersten steen van haerlieden nieu clooster”. Dat de schepenen zo een steenlegging maar al te graag deden kan men begrijpen als men ziet welk geschenk ze voor dit werk mochten in ontvangst nemen; “wiert gheresolveert haerlieden te vereeren met een stuck wyn waerdelick vyftich ponden grooten”.

Nu ze een nieuw, volledig ommuurd, kloosterpand met kerkje bezaten (Afb. 3), konden de zusters zich volledig toeleggen op het onderwijs aan dochters van rijke burgers. Ze openden een kostschool die in 1715 vierendertig inwonende leerlingen telde. De Augustinessen gingen het voor de

Afb. 2.
De kapel van 1611. De toren afgebroken in 1903. Ogiefvensters toegemets in 1903.
Op de achtergrond de kerk St.-Martinus.

Afb. 3.
Klooster der Augustinessen. Links gotische kerk uit 1611 (nog met toren). Boven het
klooster de toren van de St.-Martinuskerk.
Zie ook L. Elaut : Gentse Ziekenhuizen. 1976. (Foto Kon. Inst. Kunstpatrimonium).

wind. Om aan de toenmalige rage van bezit van kunstvoorwerpen te voldoen bestelden ze schilderijen bij het dozijn. (9)

Jozef II, de grote hervormer, kwam roet in het nonneneten werpen. Hij schafte, onder vele andere, ook het klooster van Sinte Margriet af. Bij de openbare verkoop van de inboedel in 1783, werden 185 schilderijen op doek, 81 op hout en één op koper veil geboden. Buiten dit aantal kregen de buitengezette zusters nog 68 doeken mee naar huis. Iedere geestelijke kreeg ook nog 100 florijnen Brabantsch courant als gratificatie en 120 fl. voor het zoeken van een nieuwe woonst.

Na de Brabantse Omwenteling (1790) werd het klooster natuurlijk terug ingericht. Ook als de Oostenrijkers een jaar later terug kwamen lieten ze de zusters met rust.

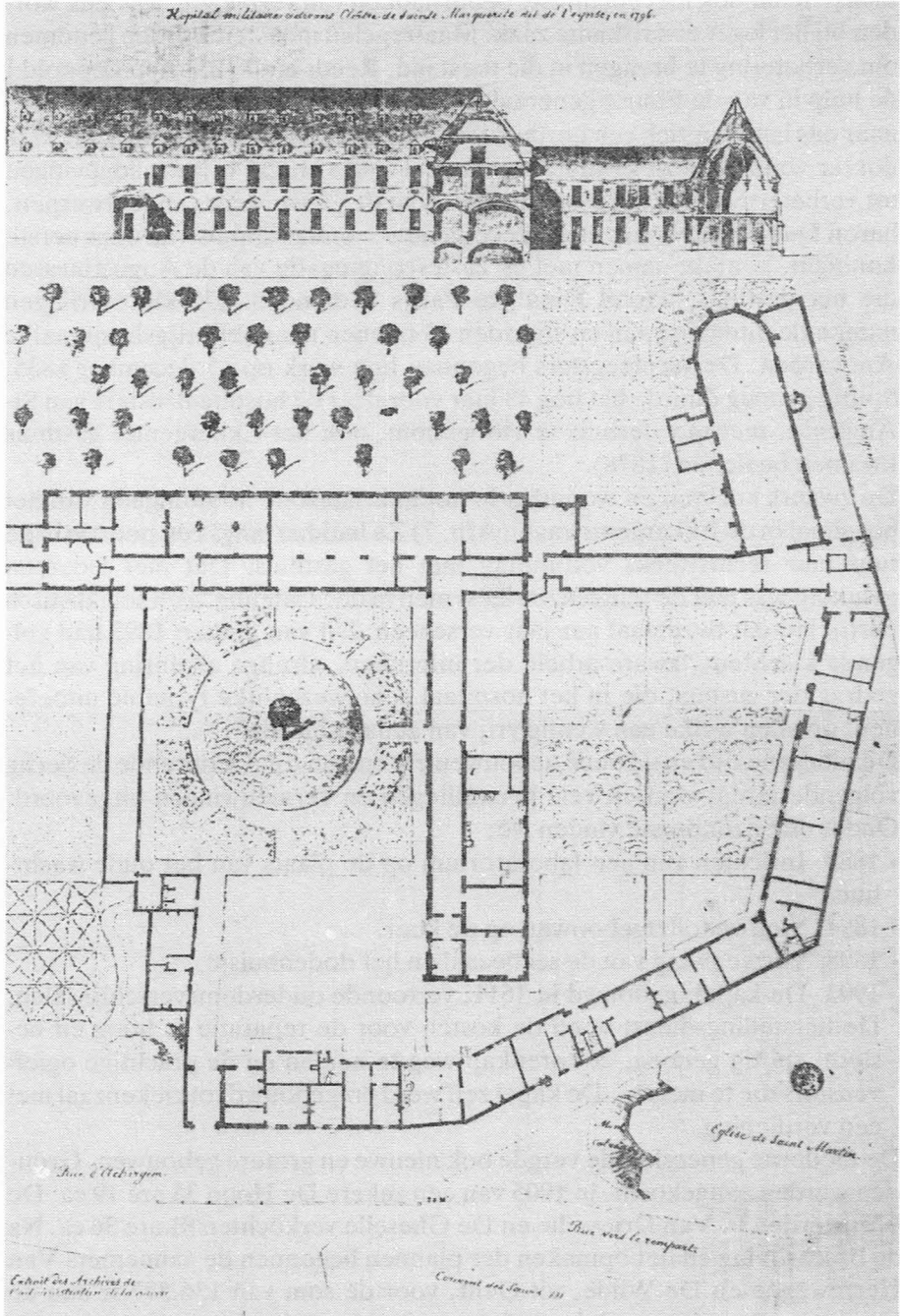
De bezetting door de Fransen in 1792, die maar 4 1/2 maand duurde, bracht niet veel verandering in de kloosterhuishouding. Na de Franse nederlaag te Neerwinden (18 maart 1793) kwamen de Oostenrijkers terug in de stad. Ze brachten maar liefst 3.000 gekwetsten mee. Sinte Margriet moest, zoals de andere kloosters, een gedeelte van de gebouwen afstaan als krijgslazaret. Maar de Franse expansiedruk was niet meer te stuiten en op 4 juli 1794 werden we bezet voor een periode van twintig jaar. Een van de eerste handelingen van onze nieuwe heren was het afschaffen van alle geestelijke orden. Hun eigendommen werden in beslag genomen als "bien public". De kloosterlingen werden aan de deur gezet en de inboedel samen met de gebouwen verkocht. Het klooster op Ekkergergem ontliet dit droeve lot omdat het door de bezetter als krijgshospitaal behouden bleef. (Afb. 4)

Zoals vermeld in de inleiding, werden alle militaire gebouwen, waaronder het hospitaal, in 1810 gratis afgestaan aan de stad met de verplichting van onderhoud. Vanaf dit moment en tot 1826 betaalde het Ministerie van Oorlog een huurprijs van 2000 frank per jaar.

Voor die prijs wilden de militairen bediend worden. Reeds op 29 september 1810 schreef men werken uit voor maar liefst 2.868 fr en 20 centiem. (10) (Afb. 5) In 1827 onder de Hollanders schafte men de huur af maar onderhield het militair bestuur de gebouwen zelf. In 1846 kwam het herstellen terug ten laste van de stad. Na de ondertekening van de conventie van St-Agnes (zie inleiding G.T. 1985 nr. 4) sprak men de stadskas weer duchtig aan voor de grondige vernieuwing van het hospitaal. Onder andere bouwde men in 1853 een sectiezaal en een dodenhuisje.

Alle militaire gebouwen kwamen in 1873 voor altijd ten laste van de staat (inleiding G.T. 1985 nr. 4). Omdat men uitbreidingsplannen had verwisselde het Ministerie van Oorlog met de stad het oude poedermagazijn op de St-Lievensvest voor enkele huisjes tegen het hospitaal aangebouwd. (Afb. 6)

Aangezien de verzorging van zieken en gekwetsten in de militaire hospitaalen meestal aan soldaten was toevertrouwd die niet deugden voor de krijgs-

Afb. 4.
 Het klooster van Sinte Margriet als militair hospitaal, 1796. (Atlas Goetghebuer S.A.G.)

dienst, maar ook niet het minste benul hadden van verplegen, was ziek worden bij het leger een riskante zaak. Maatregelen moesten worden genomen om verbetering te brengen in die toestand. Reeds eind 1831 riep Leopold I de hulp in van de Franse generaal Evain. Deze stuurde dokter Larrey (11) naar ons land om zich een oordeel te vormen over onze ziekenzorg. (12) De dokter vond onze ziekenhuizen niet veel zaaks en gaf wijze raadgevingen tot verbetering. Een der resultaten was dat de gouverneur van Antwerpen, baron Dubois de Nevele en zijn echtgenote, onder impuls van onze eerste koningin, contact namen met de zustercongregatie van de Augustinessen die het gasthuis "Hotel Dieu" te Parijs bedienden. De kloosterlingen namen de uitdaging aan en stuurden 13 nonnen naar het krijgshospitaal te Antwerpen. De verpleegsters begonnen hun werk op 15 december 1835. Spijtig genoeg duurde het nog 43 jaar vooraleer de hospitaalzusters van St-Augustin, met moederhuis te Hoogboom, ook het Ekkergemse gasthuis kwamen bedienen (1878).

De zusters kochten en woonden in het huis naast de hoofdingang van het hospitaal in de Ekkergemstraat. (Afb. 7) Ze hadden langs een poortje in de tuinmuur rechtstreeks verbinding met het gasthuis. Dat niet iedereen gelukkig was met de religieuzen leest men in de "Loteling" een socialistisch partijblad dat tweemaal per jaar verscheen. Dit van januari 1895 had volgende klachten; "zware arbeid der infermiers, strenge afkeuring van het gedrag der zusters, die in het hospitaal eene wezenlijke tyrannie uitoefenen, op allen welke een weinig vrij van gedachten zijn".

De moderne tijd en de oude gebouwen eisten hun tol. Gedurende de dertig volgende jaren, werden vele herstellingen en vernieuwingen uitgevoerd. Onder de bijzonderste vinden we;

- 1880. Inrichten van een laboratorium op de plaats van het oude wachthuis.
- 1894. Nieuwe toiletgebouwen op de koer.
- 1898. Vernieuwing van de sectiezaal en het dodenhuisje.
- 1903. De kapel, gebouwd in 1611, vertoonde ouderdomsverschijnselen. De herstellingsdienst vond de kosten voor de reparatie te hoog en besloot, spijtig genoeg, de torenkap weg te nemen en de prachtige ogieffensters toe te metsen. De kapel zelf werd omgebouwd tot ziekenzaal met één verdieping.

De moderne geneeskunde vergde ook nieuwe en grotere gebouwen. Gronden werden aangekocht, in 1905 van een zekere De Hoon 35 are 19 ca. De brouwerijen P. Van Driessche en De Gheselle verkochten 81 are 36 ca. Na de beschrijving en het opmaken der plannen begonnen de aannemers Van Herreweghe en De Wilde, uit Gent, voor de som van 136.577 fr aan de bouw van vier nieuwe ziekenzalen en een gloednieuwe operatiezaal. Na afwerking was de hospitaalcapaciteit gestegen tot 300 bedden. (14)

1914 ! Het Duitse leger viel ons land binnen. Het legde beslag op alle mili-

MAIRIE DE GAND.

AVIS.

adjudication

Au rabais des travaux à faire dans l'Hôpital militaire de cette Ville.

LE MAIRE DE LA VILLE DE GAND, *Baron de l'Empire, Membre de la Légion d'honneur,*

Informe le Public, que les Soumissions définitives pour l'entreprise des travaux de réparations et changemens à faire dans l'Hôpital militaire de cette Ville, seront reçues au premier Bureau de la Mairie, jusqu'au 5 du mois d'Octobre prochain, à dix heures du matin précises, et que passé cette époque elles ne seront plus admises.

Ces travaux sont évalués, par le devis estimatif, à la somme de 2868^{fr} 20^{ct}

Les soumissions porteront pour suscription: *Soumission pour l'entreprise des travaux à faire dans l'Hôpital militaire*; elles devront être écrites sur timbre, et contiendront, outre l'obligation de se conformer au Cahier des charges, celle d'exécuter, à un prix fixe, les travaux spécifiés auxdits Cahier et Devis.

Les Cahier de charges et conditions, Détails et Devis estimatifs, approuvés par l'Autorité supérieure, sont déposés au Bureau susdit, où chacun peut en prendre connaissance, tous les jours (les Fêtes et Dimanches exceptés) depuis neuf heures du matin jusqu'à midi, et depuis deux jusqu'à cinq heures de relevée.

Fait à l'Hôtel-de-ville, le 29 Septembre 1810.

Signé PYCKE.

Nota. L'ouverture des Soumissions aura lieu Mercredi 3 Octobre, à 11 heures du matin, en la Salle de Séance de la Mairie

MODELE DES SOUMISSIONS.

Je soussigné (*mettre les nom, prénoms et profession*) demeurant à rue , département de , me soumetts et m'oblige de prendre en entreprise les travaux à faire dans l'Hôpital militaire de cette Ville, compris dans l'affiche arrêtée par le Maire de la ville de Gand, moyennant la somme de (*mettre la somme en toutes lettres*) francs.

Je me soumetts et m'oblige en outre à remplir exactement les clauses et conditions imposées par le Cahier des charges, dont je déclare avoir parfaite connaissance.

Gand le 1810.

A GAND, chez C. J. FERNAND, Imprimeur de la Mairie.

*Le soussigné me bayard de la Mairie de Gand
a déclaré d'avoir affiché l'avis qui précède
auprès de son bureau le 29 septembre 1810
Maire de Gand*

Afb. 5.

Aanbesteding van 29 september 1810. (S.A.G. Moderne geschiedenis serie F)

taire gebouwen. De loopgravenoorlog aan de IJzer eiste een enorm aantal mensenlevens maar nog meer gewonden. Reeds eind 1914 bouwden de "Feldgrauen" zes lazaretbarakken in de tuin van het hospitaal. (Afb. 8) Zelfs op 23 september 1918 kwam er nog een nieuw ziekenpaviljoen met galerij klaar om aan de niet afhoudende gekwetstenstroom te voldoen. Gedurende de vier jaren bezetting brachten de Duitsers met hun gekende "Grundlichkeit" ook veel verbeteringen aan. Verschillende lokalen werden met faience bekleed en men plaatste overal waterkranen. De sanitaire voorzieningen kregen een nieuw kleedje enz. Gezien het grote aantal gekwetsten die in het hospitaal overleden moest men zorgen voor een veel grotere "Totenhalle". Daarin werd voorzien door het oude dodenhuisje en de sectiezaal af te breken en op die plaats het sombere huis op te trekken. Na de overgave in 1918 waren ook aan Belgische zijde, nog lang, veel soldaten te verzorgen. Op 11 juni 1919 verkocht de weduwe De Hoon, 81 a 36 ca grond aan de staat waarop een laboratorium verrees. 30 dec 1919, grote dag voor de inrichting. Een motor zorgde voor elektrische verlichting. De heropbouw van het land kostte veel geld. Buiten de hoogst nodige herstellingen en het plaatsen van centrale verwarming in 1934, veranderde er tot het einde der dertiger jaren niets meer aan de gebouwen van het Gentse militair hospitaal.

Reeds onmiddellijk na de oorlog waren stappen gedaan om het ziekenhuis volledig te modernizeren. Maar gezien de vele andere uit te voeren werken was daar nooit veel aandacht aan geschonken. Generaal dokter De Clerq, rond 1930 bevelhebber van het gasthuis, liet plannen ontwerpen die werden goedgekeurd. Door allerlei omstandigheden werden de voorziene kredieten steeds gebruikt voor andere doeleinden. (15) Het duurde tot 1938 vóór aler het startsein klonk voor het bouwen van maar liefst drie nieuwe paviljoenen. Eén blok kwam er klaar. (16) Door het uitbreken van de tweede wereldoorlog in 1940 verdwenen de plannen voor de twee andere gebouwen in de ijskast.

Eind mei 1940 richtte men een rood-kruishospitaal in, met Belgisch personeel onder Duitse bewaking. Er werden ongeveer 1000 Belgische, Franse en Engelse soldaten verpleegd. Eind februari 1941 doekte men deze rodekruispost op en kwam een gedeelte van de patienten van het Bijlokegasthuis het oude klooster van Deinze bevolken. De Bijloke zelf moest dienen als Duits militair lazaret.

Bij de bevrijding van ons grondgebied kwam het personeel van het rodekruisgasthuis van St-Amandsberg, onder leiding van luitenant-kolonel geneesheer De Monie het hospitaal overnemen. Er werden geallieerde soldaten, hoofdzakelijk Engelsen en Polen maar ook veel verzetstrijders verzorgd.

Langzamerhand verminderde het aantal gekwetsten en kwamen de lokalen leeg te staan. Het krijgsauditoriaat, dat onmiddellijk na de oorlog zeer be-

Afb. 6.
St. Martinuskerk. Rechts op de foto de kleine huisjes tegen de muur van het klooster
gebouwd. (Foto Nr 40.136, Copyright A.C.L. Brussel)

drijvig was met de veroordeling van collaborateurs en gebrek had aan plaats, nam begin 1945 de blok "Melchior" in beslag.

In 1947 was het aantal patiënten zodanig geslonken dat de legerleiding besloot het hospitaal te sluiten. De zusters, nu zonder werk verbouwden hun huis in de Ekkergemstraat 147, tot een rustoord voor bejaarde dames onder de naam "Home Maria Koningin". Na het afbranden van de Gentse "kulderschool" op de Martelaarslaan (23 augustus 1947) bracht men de weesjongens tijdelijk onder in de leegstaande gebouwen.

Om duistere reden opende het hospitaal opnieuw zijn poorten eind 1951. Het werkte eigenlijk alleen als infirmerie. De ernstige zieken en dringende chirurgische gevallen stuurde men naar de Bijloke.

Als gevolg van een reorganisatie in de militaire medische diensten begin 1952, sprak men er over het hospitaal definitief af te schaffen. Er waren plannen de diensten onder te brengen in de nieuwe gebouwen van het universiteitshospitaal te Zwijnaarde. Dit reusachtige complex waarvan de bouw was begonnen in 1925 zou volgens schatting (in 1951 sic) nog één miljard frank opsloppen vooraleer het volledig klaar kwam. De militaire gezondheidsdienst zou 1/3 van het geheel bezetten. De legerleiding zag heil in die plannen. Het feit dat de militaire zieken zouden worden beheerd door de universiteit en dat men zich zou moeten onderwerpen aan de (burger) voorschriften deed de plannen mislukken.

Gedurende de twee jaar dat de verhuisdiscussies hadden geduurd, had het militair ziekenhuis geen enkel krediet meer bekomen en stond er maar bouwvallig bij. De toenmalige bevelhebber, majoor geneesheer Heintz maakte er een erezaak van het gasthuis te modernizeren. In 1954 begon men blok B (uit 1908) te vernieuwen. In 1956 verrees blok D uit de bodem waarin de operatie-reanimatie-sterilisatie en andere zalen waren ondergebracht. In april 1956 moest ook het krijgsauditoriaat het veld ruimen voor de vernieuwwoede van Heintz. Ze gingen het gebouw op de Oude Schaapmarkt betrekken, waar ze nu nog steeds verblijven.

Drie hospitaalzusters, nu uit het Augustinessenklooster van Dendermonde, kwamen op 2 februari 1959 het verpleegpersoneel aanvullen; ze woonden in het gasthuis, boven het oude couvent.

Wat er nog over was van de in 1611 gebouwde kapel, moest er in 1960 aan geloven. Ze werd samen met de oude gebouwen langs de Bisschop Triestlaan afgebroken. In de plaats kwam de nieuwe polykliniek die men er nu kan bewonderen.

Als laatste in de vernieuwingsrij kwam blok "Melchior" aan de beurt. Die werd herschapen in een ultramoderne dienst voor besmettelijke ziekten. Dit gebeurde juist vóór het hospitaal op 1 maart 1962 definitief werd gesloten. Alleen een beperkte polykliniek bleef bestaan waaronder een apotheek, een tandheelkundige dienst en enkele andere medische posten. In 1963 gingen de oude gebouwen en de vroegere hoofdingang tegen de

Afb. 7.
Huis van de Hospitaalzusters naast de hoofdingang van het hospitaal in de Ekkerger-
straat.

Afb. 8.
De lazaretbarakken gebouwd op het einde van 1914. (Eigen foto)

vlakke. (Afb. 9) Het moet zijn dat ook het home "Maria Koningin" niet meer rendeerde want in 1965 verkochten de zusters het huis en keerden terug naar het moederklooster in Hoogboom.

Het Academisch ziekenhuis te Gent, had met plaatsgebrek te kampen. Het sloot een overeenkomst met de militaire overheid om de leegstaande blokken te gebruiken, totdat de gebouwen op het terrein van het A.Z. klaar waren.

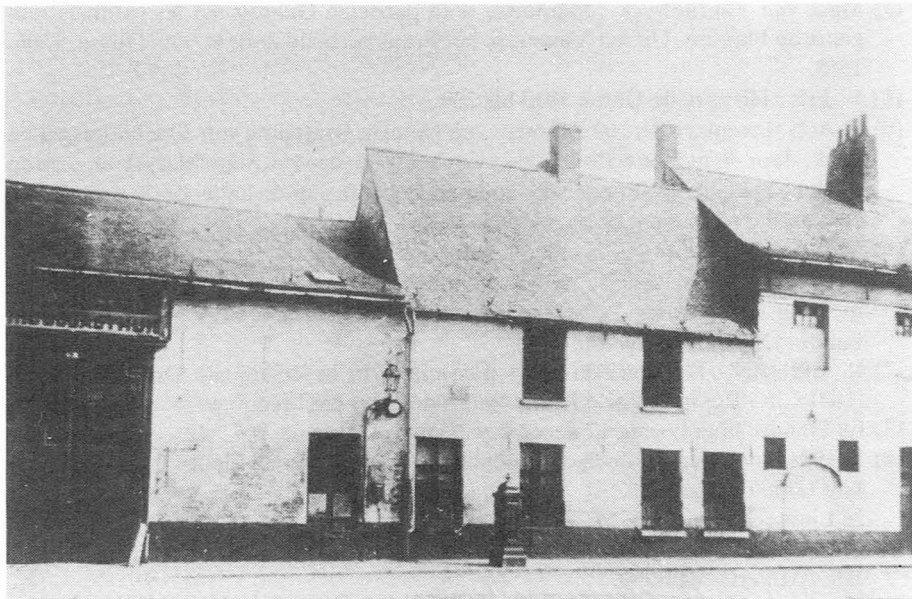
Ook de sociale dienst van het leger en de dienst der militaire gebouwen van Oost-Vlaanderen kwamen in 1975 enkele lokalen betrekken. Tussen eind 1980 en begin 1981 kon men er ook Vietnamese bootvluchtelingen aantreffen die wachtten op een definitieve verblijfplaats ergens in België.

Buiten de kamers betrokken door militaire leerlingen die het doktersdiploma wensen te behalen aan de Gentse universiteit, de dienst militaire gebouwen, deze van de sociale dienst en de polykliniek met apotheek, staan de prachtige gebouwen nu leeg.

Roger VAN AERDE
1984

BIBLIOGRAFIE - NOTEN

- (1) Rijksarchief Gent (R.A.G.) inventaris Nr. 69. Klooster van Deinze.
- (2) Het bouwen van Godshuisjes, kapellen ja zelfs kloosters, door rijke burgers was in die tijd geen zeldzaamheid. De bedoeling lag meestal in het afkopen van het eigen zieleheil.
- (3) R.A.G. inventaris 69, klooster van Deinze; "... dat Jan de Scuweleere, priestere, omme godswille ende over zyn coste ende dienst, die de voorseide zusteren hem deden in zyne ouden tyde tot zynen overlydene, hemlieden ghegheven haade zyn huus binnen deser stede naer zyn overlydene".
- (4) Queilloeten, calioete, cuillioete, caylote e.a.; belasting door Filips de Goede ingevoerd, speciaal op levensmiddelen maar later ook op andere goederen. Deze belasting was zeer onpopulair en gaf in Gent zelfs aanleiding tot een opstand.
- (5) R.A.G. inventaris van Deinze 69; "1458 de 5e in de Hooimaand. Als van dat de pachters van der queilloete van den pontghelde versochten de zusteren van Sente Margriete clooster in Bethleem te Deynse bedwonghen 't hebbene pontgheld te betalene van al 't ghuendt dat zy cochten ende vercochten binnen deser stede van Ghendt ende daeruute voerden, anghesien dat eenighe van hemlieden woonste hielden in een huus van den voorseiden godshuuse toebehoorende binnen derselver stede ende groote coopmanscepe daden van lijnen gaerne, lijnwade ende anderseins, daer 't recht van der queilloete deser stede ancleefde".
- (6) Meestal gebeurde de openbare verkoop in een herberg. Het zou opzien hebben gebaard nonnen in een drankgelegenheid te zien verschijnen. De geestelijken hielden er ook niet van hun rijkdom openbaar ten toon te spreiden om geen rem te zetten op de schenkingen. Daarom werd meestal gebruik gemaakt van een te vertrouwen stroman.

Afb. 9.
De hoofdingang en aanpalende gebouwen in de Ekkergermstraat afgebroken in 1963.

Afb. 10.
Hier zou men kunnen beweren "Het Belgisch leger werpt zijn zieken op straat". In werkelijkheid wachten zieke soldaten (waarschijnlijk veel "carottiers") aan de Bisschop Triestlaan op het voorbijtrekken van de Ronde van Frankrijk. (Foto De Wulf)

- (7) Marc van Vaernewyck : Mémoires d'un patricien Gantois sur les troubles religieux en Flandre. Uit het Vlaams in het Frans vertaald door H. van Duyse. 1566-1568.
- (8) V. Fris : Histoire de Gand. 1913 blz 239.
- (9) R.A.G. inventaris Nr. 69 Klooster van Deinze. Bestelling van 30 schilderijen op doek, door de juffrouw Procratesse van het "clooster van Sinte Margriete... op de modelle ghelyck hy alreadyc drye ghemaect heeft... ende dat voor de somme van een hondert ponden grooten contant ghelt".
- (10) Gazette van Gend van maandag 1 oktober 1810.
- (11) Jean-Dominique Larrey, militair chirurg onder Napoleon. Uitvinder van de mobiele ambulances. Publiceerde verschillende werken over militaire geneeskunde. Hij stierf te Lyon in 1842.
- (12) R. BOIJEN : De geneeskundige inspectietocht in België van Dr. J.D. Larrey (1831). in : Revue Belge d'histoire militaire deel XXI Nr. 5. 1976.
- (13) La Flandre libérale van 17 december 1908.
- (14) In 1908 bevonden zich volgende eenheden in garnizoen te Gent :
- 1ste Linie regiment.
 - 2e Linie regiment.
 - 4e Lansiers regiment.
 - 1ste Artillerie regiment.
 - De staf van de 2e Cavalerie divisie.
 - De staf van de 4e brigade van de 2e Cavalerie divisie.
 - De staf van de 1e divisie legerartillerie.
 - Militair hospitaal.
 - Militaire bakkerij en beenhouwerij van Oost-Vlaanderen.
 - Kwartiermeestermagazijn van Oost-Vlaanderen.
- Niettegenstaande er steeds enkele compagnies of escadrons waren afgedeeld in andere steden of in kampen, bestond het Gentse garnizoen steeds uit rond 8.000 militairen.
- (15) R. Van Aerde : De kanonnengieterij bij Gent; in : Heemkundige kring de Oost-Oudburg, jaarboek XIX, 1982.
- Bij de bezetting van het Rijnland, door het Hitler-leger, in 1936, viel de bufferzone tussen België en Duitsland weg. De legerleiding zag zich verplicht de grote munitieopslagplaatsen, de bewapeningsindustrie en andere militaire installaties, die zich overwegend in Wallonië bevonden, achter de lijn Antwerpen-Schelde-Gent over te brengen. Dit kostte massa's geld, daarom kwam men er niet toe het militair hospitaal te vernieuwen.
- (16) In 1938 was kolonel-geneesheer Melchior bevelhebber van het gasthuis. Onder de oorlog werd deze officier door de Duitsers opgepakt. Hij kwam om in een concentratiekamp. Na de bevrijding gaf men dit gebouw zijn naam. Het ganse hospitaalkwartier draagt de naam "Onderluitenant-geneesheer Goemans" naar de jonge dokter die sneuvelde op 1 oktober 1918.

Andere gebruikte werken

- P. Dierickx : Geschiedenis van de gebouwen van het militair hospitaal te Gent. in : Acta Belgica de Arte Medica Militari. XI, 1965.
- L. Elaut : Gentse ziekenhuizen. 1976.
- L. Heintz : L'hospital militaire de Gand. In : Acta Belgica de Arte Medica Militari. XI, 1965.

G. Mortier; Duizend jaar Ekkergem. 1974.

Stadsarchief Gent : Fonds Van Werveke Nr. 534. Atlas Goetghebuer F155/D90. Resolutieboeken der Schepenen van de Keure.

Eigen documentatie.
